

«Πελαγιανισμός»

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Κατά την άποψή μου, το θέμα που μου δόθηκε είναι επίκαιρο καθότι το ζήτημα περί της εξασφάλισης σωτηρίας είναι ένα εκ των σημαντικότερων σημείων της διδασκαλίας της Ορθοδόξου Εκκλησίας. Στην νεότερη ιστορία και εποχή, όταν όλο και περισσότεροι άνθρωποι συνεχίζουν να αναζητούν την αληθινή έννοια της σωτηρίας εννοώντας όχι πως αυτή η έννοια μεταλλάσσεται από κάποιους παράγοντες (επειδή η αποκεκαλυμμένη αλήθεια πάντα παραμένει αλήθεια), αλλά με κάθε νεότερη γενιά είμαστε υποχρεωμένοι να βρούμε τον τρόπο της ορθής επικοινωνίας ώστε με αληθινή και όχι ξύλινη γλώσσα να μεταδώσουμε το νόημα της δογματικής διδασκαλίας της Εκκλησίας σε κάθε άνθρωπο. Θεωρώ προσωπικά ότι σήμερα αυτό αποτελεί μεγαλύτερο πρόβλημα καθώς ο κόσμος χωρίζεται σε ομάδες οι οποίες δεν κοινωνούν μεταξύ τους, εννοώντας βέβαια ότι ο χριστιανικός κόσμος δεν λειτουργεί ούτε μετέχει ως ένα ενιαίο Σώμα του Χριστού στη Θεία Κοινωνία. Διακατέχομαι από τη βεβαιότητα πως μόνο ο υγιής διάλογος μεταξύ των δύο Εκκλησιών, που θα περιέχει σαν υπόβαθρο καθαρά τη θέληση και όχι εγωιστικά κίνητρα θα επιφέρει επίλυση των διαφωνιών που μας ταλαιπωρούν εδώ και σχεδόν μια χιλιετία, μέσα στην οποία όχι μόνο δεν ηρέμησε ή κατάσταση αλλά εκτραχύνθηκαν τα προβλήματα. Απο αυτά πηγάζει παράλληλα και το θέμα της εργασίας μας.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Για την ανατολική παράδοση η χάρη και η ανθρώπινη ελευθερία εκδηλώνονται ταυτοχρόνως και δε μπορούν να εκδηλωθούν χωριστά. Ο Άγιος Γρηγόριος Νύσσης περιγράφει ξεκάθαρα τον αμοιβαίο δεσμό που ανυψώνουν τη χάρη και την ελεύθερη βούληση σε δύο πόλους της μίας και ίδιας πραγματικότητας. Όπως επισημαίνει ο πολύ γνωστός θεολόγος Vladimir Losskij¹ αναφέροντας τα λόγια του Αγίου Γρηγορίου, η δύναμη της ανθρώπινης αρετής δεν είναι από μόνη της αρκετή για να εξυψώσει σε τελειότητα τις ψυχές οι οποίες δεν έχουν μερίδιο στη χάρη ενώ η αρετή των έργων και της χάρης του πνεύματος που έρχονται μαζί στο ίδιο μέρος, γεμίζουν τη ψυχή μέσα στην οποία ενώνονται με τη ζωή των ευλογημένων.

Κατα την ορθόδοξη δογματική διδασκαλία η σωτηρία είναι αποτέλεσμα της συνεργίας αφ' ενός μεν της θείας χάριτος, αφ' ετέρου δε της ελεύθερης βουλήσεως του ανθρώπου ο οποίος ικανώνεται με τον φωτισμό του αγίου Πνεύματος να δεχθεί τη χάρη και να την ενεργοποιήσει για την αναγέννηση του στην εν Χριστώ ζωή. Στο έργο αυτό προηγείται

---

¹ В. Н. Лосский, *Очерк Мистического Богословия Восточной Церкви*, Москва 1991, сс. 150-151

η θεία χάρη και ακολουθεί η ελεύθερη βούληση γιατί μόνο έτσι μπορεί να συνδράμει η τελευταία στη χάρη.²

Με άλλα λόγια η Ορθόδοξη Εκκλησία, δεχόμενη αΐδιον και πραγματική διάκριση από το Θεό μεταξύ θείας ουσίας και ενεργείας, διδάσκει πως η θεία χάρη είναι ενέργεια του Θεού. Η ενέργεια ούσα στη φύση της θεότητας, δύναται να ονομάζεται θεότης. Η μετάδοση της θείας χάριτος στην ορθόδοξη έννοια σημαίνει πραγματική μετάδοση της θεότητας υπό του Αγίου Πνεύματος στους πιστούς.³

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΘΕΩΡΙΣΗ

ΓΕΝΝΗΣΗ. ΔΙΑΜΩΡΦΩΣΗ. ΚΑΤΑΛΗΞΗ

Ο Πελάγιος ήταν ένας Βρετανός Μοναχός (από την Ιρλανδία πιο συγκεκριμένα σύμφωνα με κάποιες πηγές) ο οποίος βρέθηκε στη Ρώμη επί του Πάπα Αναστασίου το 399 ή 400 και ασχολήθηκε με τη σπουδή και τη συγγραφή. Εκεί γνώρισε τη διδασκαλία του Θεοδώρου Μοψουεστίας. Διακρίθηκε για το συγγραφικό του έργο, κυρίως από τα ερμηνευτικά του σχόλια στις Επιστολές του Παύλου (406/409) καθώς και τον ευσεβή του βίο. Από τον επίσκοπο Ιππώνος ι. Αυγουστίνο χαρακτηρίστηκε ως «άγιος άνδρας» (vir sanctus) .⁴

Στη Ρώμη διαμόρφωσε και διέδωσε τη διδασκαλία του η οποία απέκτησε πολλούς οπαδούς, ανάμεσά τους ξεχωρίζει ο δικηγόρος Σκώτος Καιλέστιος. Μετά τη κατάληψη της Ρώμης από τους Βησιγότθους το 410 , μαζί με τον Καιλέστιο διέφυγαν στη Β. Αφρική⁵ , όπου και κήρυξε τη διδασκαλία του. Προσπάθησε το 411 να έρθει σε επαφή με τον ι. Αυγουστίνο αλλά ανεπιτυχώς και έτσι διέφυγε στη Παλαιστίνη όπου έγινε δεκτός από τον αρχιεπίσκοπο Ιεροσολύμων Ιωάννη Β΄ (398-417)⁶

Ο Ιωάννης προσπάθησε να επαναφέρει τον Πελάγιο στην ορθή διδασκαλία και πίστη και αρχικώς το κατόρθωσε και για αυτό τον λόγο τον υποστήριξε σε δύο Συνόδους που έγιναν στα Ιεροσόλυμα (Ιούλιος 415) και στη Διόσπολη ή Λύδδα (Δεκέμβριος 415) όπου ο Πελάγιος κατηγορήθηκε ως αιρετικός. Στην πρώτη Σύνοδο δε πάρθηκε απόφαση επειδή αρμόδιος για την υπόθεση ήταν ο επίσκοπος Ρώμης. Στη δεύτερη όμως βγήκε αθωωτική απόφαση για τον Πελάγιο μάλλον με τη βοήθεια του Ιωάννη ο οποίος τον έπεισε να αναγνωρίσει την αναγκαιότητα της χάριτος στην οδό προς τη σωτηρία. Παρότι όμως αθώωθηκε στη σύνοδο της Λύδδας ,η διδασκαλία πως η χάρη του Θεού δεν είναι απαραίτητη για τη σωτηρία καταδικάστηκε.⁷

Κατά τα άλλα, η σύνοδος της Δυσπόλεως, αν και αθώωσε τον Πελάγιο, στην γενικότερη γραμμή δεν έκλεισε το θέμα του Πελαγιανισμού.

² Βλασίου ΙΩ. Φειδά , Εκκλησιαστική Ιστορία Α΄ , σ. 553

³ Νικ. Γ. Σταθάτος, «Χάρις, Θεία», ΘΗΚ 83-84

⁴ Γ. Δ. Μεταλληνός, «Πελάγιος», ΘΗΚ 255

⁵ Γ. Δ. Μεταλληνός, «Πελάγιος», ΘΗΚ 256

⁶ Βλασίου ΙΩ. Φειδά , Εκκλησιαστική Ιστορία Α΄ , σ. 558

⁷ Κωνσταντίνου Β. Σκουτέρη, Ιστορία Δογμάτων, τ.2, σ.562

Ο Κελέστιος όμως παρέμεινε στη Καρθαγένη όπου προσπάθησε να πείσει τον αρχιεπίσκοπο Καρθαγένης Αυρήλιο να τον χειροτονήσει πρεσβύτερο. Η επιθυμία του δεν ικανοποιήθηκε γιατί στο μεταξύ έφθασε η καταγγελία του διακόνου Μεδιολάνων Παύλινου ο οποίος τον κατηγορούσε για αιρετικές δοξασίες. Η καταγγελία αυτή κατέγραφε ουσιαστικά το περιεχόμενο των δοξασιών του Κελεστίνου. Σύμφωνα με αυτές ο Κελέστιος υποστήριζε πως α) ο Αδάμ πλάσθηκε θνητός και θα πέθαινε είτε αμάρτανε είτε όχι, β) το αμάρτημα του Αδάμ έθιξε μόνο αυτόν και όχι ολόκληρο το ανθρώπινο γένος, γ) τα νεογέννητα είναι στην ίδια κατάσταση στην οποία βρισκόταν ο Αδάμ πριν την πτώση του, δ) ο θάνατος στο ανθρώπινο γένος δεν εισήλθε ούτε με το θάνατο ούτε με το αμάρτημα του Αδάμ και ούτε με την ανάσταση του Χριστού ανίσταται ολόκληρο το ανθρώπινο γένος, ε) ο Νόμος οδηγεί στη Βασιλεία των ουρανών όπως και το Ευαγγέλιο και στ) πριν από την έλευση του Χριστού υπήρχαν αναμάρτητοι άνθρωποι. Η ολιγομελής σύνοδος της Καρθαγένης (411) εξέτασε η καταγγελία και απέρριψε το αίτημα του Κελέστιου για τη χειροτονία του σε πρεσβύτερο ενώ καταδίκασε τις δοξασίες του όταν ο Κελέστιος δε τις αρνήθηκε δημόσια ή γραπτά. Εν τέλει κατέφυγε στη Σικελία και από εκεί στην Έφεσο όπου πιθανότατα χειροτονήθηκε πρεσβύτερος.⁸

Χάρη στη δημοσίευση του έργου του Πελαγίου «Περί ελευθερας βουλήσεως» συγκροτήθηκαν δύο συνόδοι στην Αφρική καθώς και στη Καρθαγένη και Μιλευή (416) στις οποίες και καταδικάσθηκε.⁹

Το 417 ο πάπας της Ρώμης Ινωκέντιος Α΄ (401-417) επικύρωσε τις αποφάσεις των 2 συνόδων της Αφρικής¹⁰, όμως άφησε στον Πελάγιο και τον Κελέστιο την δυνατότητα της μετάνοιας¹¹. Όταν ο Κελέστιος αναχώρισε στην Ρώμη για να δηλώσει την ομολογία του, ο Πελάγιος δε απέστειλε την επιστολή. Ο νέος πάπας Ζώσιμος (417-418) τους συμπαθούσε, και αθώωσε τον Πελάγιο. Βέβαια, οι επίσκοποι της Β. Αφρικής συνειδητοποίησαν ότι οι αποφάσεις του επισκόπου της Ρώμης κλονίζουν το κύρος των αποφάσεων των συνόδων της Β. Αφρικής. Έτσι λοιπόν οι επίσκοποι συγκάλεσαν μια νέα σύνοδο τον Μάιο το 418, στην οποία οι επίσκοποι ομοφώνως καταδίκασαν τον Πελαγιανισμό. Απέστειλαν αμέσως την προσφυγή στον αυτοκράτορα της Δύσεως Ονώριο. Ο τελευταίος με το διάταγμα του Απριλίου του 418 καταδίκασε τον Πελαγιανισμό και εξόρισε τους δύο ηγέτες και τους οπάδους τους¹².

Ο Ζώσιμος αναγκάστηκε να συμφωνήσει και επίσης καταδίκασε τον Πελαγιανισμό, τους 2 ηγέτες με τους οπάδους τους, επίσης την απόφαση αυτή την έστειλε με την εγκύκλια επιστολή στους επισκόπους¹³.

⁸ Βλασίου ΙΩ. Φειδά, Εκκλησιαστική Ιστορία Α΄, σ. 558

⁹ Γ. Δ. Μεταλληνός, «Πελάγιος», ΘΗΚ 256

¹⁰ Γ. Δ. Μεταλληνός, «Πελάγιος», ΘΗΚ 256

¹¹ Βλασίου ΙΩ. Φειδά, Εκκλησιαστική Ιστορία Α΄, σ. 559

¹² Βλασίου ΙΩ. Φειδά, Εκκλησιαστική Ιστορία Α΄, σ. 559

¹³ Βλασίου ΙΩ. Φειδά, Εκκλησιαστική Ιστορία Α΄, σ. 559

Μετά από αυτά τα γεγονότα, ο Πελάγιος κατέφυγε από την Ρωμη και πιθανότατα πέθανε γύρω στα 420, ενώ ο Κελέστιος εξορίσθηκε στην Ανατολή¹⁴.

Παρά το γεγονός, ότι η διδασκαλία του Πελαγιανισμού βρήκε απήχηση, οι επόμενοι 2 διάδοχοι του επισκοπικού θρόνου της Ρώμης, ο Βονιφάτιος Α' (418-422) και ο Κελεστίνος (422-432), επέμειναν στην απόφαση του Ζώσιμου¹⁵.

Αμέσως εμφανίζεται ένας νέος σφοδρός υποστηρικτής του Πελαγιανισμού στην Δύση ο Ιουλιανός Αικλάνων από την Απουλία. Ανέλαβε με γραφικό έργο την δικαίωση του Πελαγιανισμού και έγινε επίσης πολέμιος του Ι. Αυγουστίνου και της διδασκαλίας του. Έτσι λοιπόν, αναγκάσθηκε να φύγει από τη Ιταλία και τελικά προσέφευγε στον Θεόδωρο Μοψουεστίας, ο οποίος επίσης απέκρουσε την διδασκαλία του Ι. Αυγουστίνου.¹⁶

Το 429 οι οπάδοι του Πελαγιανισμού εισήλθαν στην Κωνσταντινούπολη, όπου ήθελαν να ζητήσουν την προστασία του γνωστού εκπροσώπου της αντιοχειανής θεολογίας αρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως Νεστορίου. Όμως απέτυχαν, λόγω του ότι ο Νεστόριος ήταν αποσχολημένος με την σύγκρουση με τον άγιο Κύριλλο Αλεξανδρείας. Αυτή η σύγκρουση οδήγησε στην καταδίκη από την Γ' Οικ. Σύνοδο (431).¹⁷

Η Σύνοδος αποδέχτηκε τις αποφάσεις των Συνόδων της Καρχηδόνας (411, 418) και έδωσε την οικουμενική ισχύ στα υπομνήματά τους. Όμως δυστυχώς δεν διασώζονται τα πρακτικά της Συνόδου και η μόνη πληροφορία που αντλούμε από την επιστολή της προς τον πάπα Κελεστίνο και από τους κανόνες 1 και 4¹⁸.

ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ

ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

Ο Πελάγιος επηρεάστηκε από τη θεολογία του Θεοδώρου Μοψουεστίας όπως και φαίνεται λόγου χάρη στη διδασκαλία του περί αμαρτίας και στη κατανόηση του θανάτου ως απλού φυσικού φαινομένου.¹⁹ Ο άνθρωπος κατά τον Μοψουεστίας, πλάστηκε θνητός κατά τη φύση του και το προπατορικό αμάρτημα δεν έχει κάποια φυσική συνέπεια πάνω του και για αυτό δεν ωφελεί ο νηπιοβαπτισμός. Η ανθρώπινη σωτηρία είναι έργο της ηθικής αναγεννήσεως του ανθρώπου εκ των έσω.²⁰ Κατα τον ίδιο τρόπο υποστήριζε και ο Πελάγιος πως το πρώτο και πιο σημαντικό θείο δώρο στον άνθρωπο είναι η ίδια η ανθρώπινη φύση και πιο συγκεκριμένα η ελευθερία της βουλήσεως γιατί ο άνθρωπος μέσω της συνεχούς ασκήσεως έχει εκ φύσεως τη δυνατότητα να φτάσει στην αναμαρτησία και στην αγιότητα χωρίς τη συνδρομή της θείας χάριτος. Για αυτό το λόγο ο Πελάγιος απέρριψε τη διδασκαλία της Εκκλησίας για

¹⁴ Βλασίου ΙΩ. Φειδά, Εκκλησιαστική Ιστορία Α', σ. 559

¹⁵ Βλασίου ΙΩ. Φειδά, Εκκλησιαστική Ιστορία Α', σ. 559

¹⁶ Βλασίου ΙΩ. Φειδά, Εκκλησιαστική Ιστορία Α', σ. 561

¹⁷ Βλασίου ΙΩ. Φειδά, Εκκλησιαστική Ιστορία Α', σ. 561

¹⁸ Κωνσταντίνου Β. Σκουτέρη, Ιστορία Δογμάτων, τ.2, σ. 748

¹⁹ Βλασίου ΙΩ. Φειδά, Εκκλησιαστική Ιστορία Α', σ. 556

²⁰ Γιαννοπούλου Ν. Βασιλείου, Ιστορία και Θεολογία των Οικουμενικών Συνόδων, σ. 173

το προπατορικό αμάρτημα και τις συνέπειές του στο ανθρώπινο γένος. Περιορίζει δε τις συνέπειες μόνο στους πρωτόπλαστους χωρίς να περιλαμβάνει σε αυτές το θάνατο. Δεχόταν απλώς πως το προπατορικό αμάρτημα έθεσε ένα κακό παράδειγμα το οποίο ακολουθήθηκε από όλους τους ανθρώπους. Η δικαίωση λοιπόν συνδέεται με την απελευθέρωση του ανθρώπου από αυτό το κακό παράδειγμα των πρωτόπλαστων. Αυτό κατορθώνεται μόνο με την πίστη του ανθρώπου και την απλή μίμηση του παραδείγματος του Χριστού.²¹

Η θεία χάρη κατά τον Πελάγιο λειτουργεί ως βοήθημα στην ελεύθερη πορεία του ανθρώπου. Και φυσικά, χάρη είναι κυρίως η ελεύθερη βούληση αλλά και ακόμη η αποκάλυψη του νόμου του Θεού ο οποίος μας διδάσκει τι είναι καλό και κακό. Ο άνθρωπος έχει το χάρισμα να αξιολογεί δια του λόγου και της ελευθερίας του αυτή τη χάρη. Επειδή με τη κακή συνήθεια αποκρύπτεται η χάρη, υπάρχει ο θείος νόμος και το παράδειγμα του Χριστού να μας την υπενθυμίζουν. Συνεπώς είναι χάρη γνώσεως ή χάρη διδασκαλίας. Συνιστάται από το νόμο και την ευαγγελική διδασκαλία και κατά τον Πελάγιο η χάρη επίσης προσφέρεται σε όλο το ανθρώπινο γένος και όχι μόνο σε ορισμένους.²²

Από την αντίληψη αυτή εξηγείται και η επιφύλαξή του για το νηπιοβαπτισμό. Ο άνθρωπος κατορθώνει τη σωτηρία του με τη θεία δωρεά της ελεύθερης βουλήσεως και η θεία χάρη που παρέχεται γενικώς σε όλους τους ανθρώπους έχει επικουρικό και μόνο χαρακτήρα.²³

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ

ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΙΣΜΟΣ

Η διδασκαλία του Πελαγιανισμού παρέμεινε πάντα ο θεολογικός αντίποδας των ακραίων θέσεων της διδασκαλίας του ι. Αυγουστίνου.²⁴

Ο ι. Αυγουστίνος, επίσκοπος Ιπώνος της Βορείου Αφρικής, ο σπουδαιότερος Λατίνος θεολόγος και μεγάλη θρησκευτική προσωπικότης, ενίσχυσε το θείο παράγοντα μέχρι αποδοχής του απολύτου προορισμού. Αποδέχτηκε τη πλήρη ανικανότητα της ελεύθερης θελήσεως του ανθρώπου ως προς το αγαθό. Η σωτηρία είναι έργο της θείας χάριτος αλλά εφόσον δε σώζονται όλοι υπάρχει για τους σωζόμενους ο απόλυτος προορισμός. Η θεία χάρη παρέχεται σε αυτούς και λειτουργεί αδιαλείπτως χωρίς δηλαδή να είναι δυνατό να αποκρουσθεί αλλά ενεργεί όχι ακούσια από τους ανθρώπους διότι γεννά σε αυτούς τη θέληση. Τους μη σωζόμενους δεν τους έχει προορίσει ο Θεός αλλά τους αφήνει να έλθουν από μόνοι τους στη καταδίκη της οποίας είναι άξιοι.²⁵

²¹ Βλασίου ΙΩ. Φειδά , Εκκλησιαστική Ιστορία Α΄ , σ. 557

²² Κωνσταντίνου Β. Σκουτέρη, Ιστορία Δογμάτων, τ.2, σ. 674

²³ Βλασίου ΙΩ. Φειδά , Εκκλησιαστική Ιστορία Α΄ , σ. 557

²⁴ Βλασίου ΙΩ. Φειδά , Εκκλησιαστική Ιστορία Α΄ , σ. 561

²⁵ Αρχ. Βασιλείου Κ. Στεφανίδου, Εκκλησιαστική Ιστορία, σ. 249

Οι ακραίες θέσεις του ι. Αυγουστίνου περί θείας χάριτος και απολύτου προορισμού ήταν τελείως αντίθετες από τις προγενέστερες σχετικές εκκλησιαστικές παραδόσεις. Γι' αυτό παρά την τελική καταδική του Πελαγιανισμού, τόσο στη Δύση όσο και στην Ανατολή αποτέλεσαν πηγή θεολογικού προβληματισμού και οξυτάτων αντιπαραθέσεων.²⁶

ΗΜΙΠΕΛΑΓΙΑΝΙΣΜΟΣ

Τη μέση οδό στον αγώνα Πελαγίου και Αυγουστίνου ακολούθησε ο Ιωάννης Κασσιανός (435), ηγούμενος μονής στη Μασσαλία και ο Βικέντος εκ Λειρίνου (450) οπαδός του. Σύμφωνα με Σχολή των Μασσαλιανών, η διδασκαλία της οποίας ονομάστηκε ημιπελαγιανισμός, μέσω της πτώσης των πρωτόπλαστων επήλθε εξασθένηση των ανθρωπίνων δυνάμεων και για τη σωτηρία του ανθρώπου ενανθρωπίστηκε ο θείος Λόγος. Το έργο δηλαδή της σωτηρίας είναι αποτέλεσμα συνεργίας θείας Χάριτος και ανθρώπινης θελήσεως αλλά ενδιάμεσα υπάρχει και η ανθρώπινη θέληση. Εν ολίγοις απορρίπτεται η προκαταρκτική θέση της θείας χάριτος.²⁷

Ωστόσο ο Κασσιανός επηρεασμένος από τη νέα δυτική προβληματική, συνέχισε για να τονίσει την αυτονομία της ανθρώπινης βουλήσεως στη συνεργασία της με τη θεία χάρη για να αντικρούσει τις ακραίες θέσεις του ι. Αυγουστίνου που ενοχλούσαν ιδιαιτέρως τους μοναστικούς κύκλους. Το κρίσιμο σημείο της κασσιανικής διδασκαλείας έγκειται αδιαμφισβήτητα στην άποψη πως η ανθρώπινη βούληση δύναται να κινηθεί αυτόνομα και πρώτη προς τη σωτηρία. Ο Κασσιανός υποστηρίζοντας την ικανότητα της ανθρώπινης φύσεως να διαθέτει μόνη και δίχως της παροχής της «προκαταρκτικής» θείας χάριτος την δυνατότητα της αυτοτελούς κινήσεως προς την κατόρθωση της σωτηρίας, παρεξέκλινε από την πατερική παράδοση και αμφισβητούσε εν τέλει τη καθολική αναγκαιότητα της θείας χάριτος για την ανθρώπινη σωτηρία.²⁸

Συν τοις άλλοις, ο Κασσιανός προσπάθησε να αποδείξει την εσωτερική θεολογική συγγένεια μεταξύ Πελαγιανισμού και Νεστοριανισμού.²⁹

Ο ημιπελαγιανισμός καταδικάσθηκε από την εν Οράνζ σύνοδο (529).³⁰

ΟΡΘΟΔΟΞΟΙ

Η καταδική του Πελαγιανισμού από μια οικουμενική σύνοδο σημαίνει πως η αίρεση αυτή είχε αποκτήσει επικίνδυνες διαστάσεις και δύναμη. Μάλιστα, ο συνδυασμός του Πελαγιανισμού με το Νεστοριανισμό δείχνει πως οι πατέρες της συνόδου θεωρούν πως η πελαγιανική ανθρωπολογία αλλοιώνει κατά βάση το χριστολογικό δόγμα και τις επιπτώσεις του.³¹

²⁶ Βλασίου ΙΩ. Φειδά, Εκκλησιαστική Ιστορία Α', σ. 567

²⁷ Γ. Δ. Μεταλληνός, «Πελάγιος», ΘΗΚ 258

²⁸ Βλασίου ΙΩ. Φειδά, Εκκλησιαστική Ιστορία Α', σ. 575

²⁹ Βλασίου ΙΩ. Φειδά, Εκκλησιαστική Ιστορία Α', σ. 574

³⁰ Γ. Δ. Μεταλληνός, «Πελάγιος», ΘΗΚ 258

³¹ Νίκου Αθ. Ματσούκα, Δογματική και Συμβολική Θεολογία Β', σ. 270

Η σχέση Πελαγιανισμού-Νεστοριανισμού έγκεται εφ'όσον ο πρώτος δέχεται πως ο άνθρωπος δύναται να σωθεί με τις ίδιες τις δυνάμεις του χωρίς τη θεία συνδρομή και να γίνει ότι ήταν και ο Χριστός με το να τον έχει ως παράδειγμα και ο δεύτερος δέχεται πως ο Χριστός ήταν «ψιλός» άνθρωπος, τέλειος κατά την υπό Θεού ανάληψή του και έτσι παρέχει τον εαυτό του ως παράδειγμα προς μίμηση στους ανθρώπους.³² Η ορθόδοξη Χριστολογία αντίθετα τοποθετεί τον άνθρωπο σε μια σχέση δόξας, μεταμόρφωσης και ιάσεως.³³

Ως τόσο, όπως ειπώθηκε κατά την ορθόδοξη δογματική και πατερική θεολογία η σωτηρία είναι αποτέλεσμα συνεργίας πρώτα της θείας χάριτος και έπειτα της ελεύθερης βούλησεως του ανθρώπου ο οποίος και δύναται με το φωτισμό του αγίου Πνεύματος να δεχθεί τη χάρη και να την ενεργοποιήσει για την αναγέννηση του στην εν Χριστώ ζωή. Σε αυτό το έργο προηγείται η θεία χάρη και ακολουθεί η ελεύθερη βούληση η οποία δεν μπορεί αυτόνομα από τη θεία χάρη να κατορθώσει τη σωτηρία. Η θεία χάρη είναι ενέργεια του τριαδικού Θεού και πηγή της είναι το όλο μυστήριο της εν Χριστώ θείας οικονομίας με το οποίο η ανθρώπινη φύση απέκτησε μέσω της θέωσης υψηλότερο βαθμό οντολογικής τελειότητας.³⁴

Παρ'όλα αυτά η χορήγηση της θείας χάριτος είναι έργο του αγίου Πνεύματος εφ'όσον οι άνθρωποι όπως λέει και ο Μέγας Αθανάσιος μετέχουν στον Λόγο μέσω του αγίου Πνεύματος έχοντας τη χάρη μέσω του Πατέρα. Ο ίδιος ο Χριστός δέχθηκε ως άνθρωπος το άγιο Πνεύμα το οποίο ως Θεός έστειλε στην ανθρώπινη φύση του για να ξεκινήσει μέσω της δικής του ανθρωπότητας ο αγιασμός ολόκληρου του ανθρωπίνου γένους.³⁵

Η πατερική παράδοση ταυτισμένη με τη παροχή της θείας χάριτος για τη λήψη του αγίου Πνεύματος μέσα στην Εκκλησία δεν παραθεωρεί το γεγονός ότι το μυστήριο της εν Χριστώ θείας οικονομίας είναι η πηγή της θείας χάριτος. Αυτή, παρεχόμενη στους Πιστούς από το άγιο Πνεύμα, ενεργοποιείται μέσα στην Εκκλησία σε απόλυτη συνεργία με την ανθρώπινη ελεύθερη βούληση. Η θεία χάρη είναι καθολική αλλά όχι αναγκαστική για τον άνθρωπο ο οποίος μπορεί να την απορρίψει άρα ως δώρο Θεού δεν είναι ακαταγώνιστη.³⁶

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Κλείνοντας αυτή την εργασία παρατηρούμε πως τω όντι η πατερική παράδοση του Δ' αιώνα διατήρησε την ισορροπία και υποβάθμισε τη σημασία της ανθρώπινης θελήσεως για τη σωτηρία. Στον αντίποδα, στη Δύση δε συνέβει το ίδιο αφού την ίδια περίοδο δεν είχε σταθεροποιηθεί το ζήτημα στην εκκλησιαστική συνείδηση.

Επομένως ο ανθρωπολογικός παράγοντας δε μπορεί να εξεταστεί ανεξάρτητα από τον θεολογικό και τον χριστολογικό. Στη χριστιανική ιδιαιτέρως θεολογία η σωτηρία είναι

³² Ιωάννου Καρμίρη, Τα Δογματικά και Συμβολικά Μνημεία της Ορθοδόξου Καθολικής Εκκλησίας, σ. 152

³³ Νίκου Αθ. Ματσούκα, Δογματική και Συμβολική Θεολογία Β', σ.271

³⁴ Βλασίου ΙΩ. Φειδά, Εκκλησιαστική Ιστορία Α', σ. 553

³⁵ Βλασίου ΙΩ. Φειδά, Εκκλησιαστική Ιστορία Α', σ. 554

³⁶ Βλασίου ΙΩ. Φειδά, Εκκλησιαστική Ιστορία Α', σ. 555

αποτέλεσμα Θεού και ανθρώπου, της θείας χάριτος και της ελεύθερης βουλήσεως του ανθρώπου.

Η Ανατολική παράδοση έχει συμβάλλει ταυτόχρονα στη συνεργία της αγίας χάριτος και της ανθρώπινης ελευθερίας. Όπως ο Άγιος Μακάριος της Αιγύπτου κάνει λόγο : “Η βούληση του ανθρώπου είναι μια απαραίτητη κατάσταση διότι χωρίς αυτή ο Θεός δε κάνει τίποτα. Είναι αυτό που ο Άγιος Σεραφείμ αποκαλεί «απόκτηση της χάριτος» - την αντικειμενική πλευρά της ενώσεως με το Θεό.”